

הלכה ו (בדפוסים המשנה: הלכה ד-ה; בדפוסים התלמוד: הלכה ג)

משנה

בהמה שנמצאת מירושלם עד מגדל עדר, וכמידתה לכל רוח, זכרים – עולות, נקיבות – זבחי שלמים. רבי יהודה אומר: הראוי לפסחים – לפסחים, קודם לרגל שלשים יום.

בראשונה היו ממשכנין את מוצאייה, עד שהוא מביא נסכיה. חזרו להיות מניחין אותה ובורחין. התקינו בית דין שיהו נסכיה באין משל ציבור.

אור ל'שרים

שהוא ראוי לקורבן פסח, – לפסחים – מותר לו להקריבו לפסחו, קודם לרגל שלשים יום – אם מצאו לפני חג הפסח שלושים יום, שמאותה שעה מתחילים להפריש צאן לפסחים, ויש לחשוש שמא קורבן פסח הוא זה שנמצא, לכן יקריב אותו המוצאו לשם פסחו (אבל תנא קמא סבור, שאין לחשוש שמא פסח הוא, כיוון שלפני חג הפסח בעליו נזהרים בו שלא יאבד (בבלי קידושין נה,ב)).

בראשונה (בתחילה, בימים שעברו) היו ממשכנין את מוצאייה, עד שהוא מביא נסכיה – מי שמצא בהמה בירושלים או סמוך לה, אם היה שוהה מלהביא משלו את מנחת הנסכים (סולת כלולה בשמן ויין לנסך) שיש להביא עם אותו קורבן שנמצא, היו בית דין נוטלים משכון ממנו, כדי להכריח אותו להביא את נסכיה (וכשהוא מביא את נסכיה היו מחזירים לו את משכונו). חזרו להיות מניחין אותה ובורחין – כיוון שראו בני אדם שהיו מוכרחים להביא משלהם את נסכיה של הבהמה שמצאו, שינו מה שעשו ולא הקריבו אותה, והיו משאירים אותה במקום שמצאו אותה או במקדש. התקינו בית דין – הנהיגו חכמים תקנה, שיהו נסכיה באין משל הציבור – מתרומת הלשכה.

המשנה אינה עוסקת בשאלת השבת אבידה, אלא רק בדן הבהמה לאחר שלא נמצאו בעליה והרי היא של המוצא אותה.

מירושלים עד מגדל עדר

במסכת אבות דרבי נתן נוסח ב פרק לט נאמר: ממגדל עדר ועד חומות ירושלים, המוכר בהמה לחבירו - ראייה למוכר לומר חולין מכתתיה. ושאר כל ארץ ישראל - ראייה ללוקח לומר לחולין לקחתיה.

גם בהלכה זו מגדל עדר היא גבול ירושלים. בתחום ירושלים סתם מכירת בהמה היא לשם קורבן והמוכר צריך להצהיר שמכר אותה לשם חולין, ובשאר ארץ ישראל סתם מכירה היא לשם חולין והקונה צריך להצהיר שקנה אותה לשם קורבן.

☆☆☆

גמליאל שראה אישה אחת נאה גויה ובירך עליה. - זו דרכו של רבן גמליאל להסתכל בנשים? - אלא דרך עקמומית היתה, כגון ההן פרוסדוס (שהוא דרך עקומה), והביט בה שלא בטובתו (שמי שפונה מהסטרטיא לפרוסדוס פוגש באנשים מבלי שרואה אותם תחילה). ובירושלמי עירובין ח,ח אמרו: רבי לעזר שאל לרבי יוחנן: ההן פרוסדוס, זרק מתוכה לרשות הרבים או מרשות הרבים לתוכה? (האם הפרוסדוס אין לו דין רשות הרבים, מכיוון שהוא עקום ואינו מפולש באופן ישר משני הצדדים לרשות הרבים?)

פרוסדוס הוא שביל הכניסה לעיר, שפנה מהסטרטיא (הדרך הראשית) לשער העיר, וכדרך שבילי הכניסה בערים העתיקות המוקפות חומה היה שביל כניסה זה עקום ואלכסוני ("הירושלמי כפשוטו" עירובין ח,ח; "מחקרים בתורת ארץ ישראל", עמודים 419-421)

☆☆☆

הלכה ו (בדפוסים המשנה: הלכה ד-ה; בדפוסים התלמוד: הלכה ג)

משנה

בהמה – הראויה לקורבן, שנמצאת מירושלים עד מגדל עדר (מקום בסביבות ירושלים, ליד בית לחם או בין בית לחם וירושלים. מקום בשם זה סמוך לבית לחם נזכר בבראשית לה,כא. מקום זה נזכר גם במיכה ד,ח), וכמידתה לכל רוח – וכן אם נמצאה בהמה בצד אחר של ירושלים באותו מרחק שיש מירושלים עד מגדל עדר, זכרים – עולות – אם הבהמה שנמצאה היא זכר - הרי היא קריבה עולה, שחזקתה שיצאה מירושלים, וכל הבהמות בירושלים הן מן הסתם קורבנות, וזכרים שאפשר שהם עולות החמירו להחזיק אותם בעולות, שעולות אינן באות אלא מן הזכרים בלבד, נקיבות – זבחי שלמים – אם הבהמה שנמצאה היא נקיבה - הרי היא קריבה שלמים, שרוב הנקיבות בירושלים הן שלמים שנקנו ממעות מעשר שני, שנקיבות אינן ראויות לעולה. רבי יהודה (בר אלעאי, מגדולי התנאים בדור הרביעי) אומר: הראוי לפסחים – המוצא כבש או עז זכר בן שנה,